

УДК 378.018:364-4]:[364-322:378.4(477)](045)
DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.1.9>

Марія МОТОРНА

аспірант, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська область, Україна, 20300

ORCID: 0000-0003-4915-0782

Бібліографічний опис статті: Моторна, М. (2024). Підготовка майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти України: сучасний стан. *Ввічливість. Humanitas*, 1, 59–67, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.1.9>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Сучасне демократичне суспільство, яке нині переживає системні трансформації, потребує висококваліфікованих фахівців у всіх сферах людського життя, зокрема й у галузі соціальної роботи. Серед головних пріоритетів у підготовці майбутніх соціальних працівників є розвиток у них навичок і вмінь, які дозволять їм ефективно взаємодіяти в умовах сучасності, упевнено реагувати на виклики й компетентно розв'язувати життєві ситуації. Одним із таких напрямів, що потребує залучення висококваліфікованих фахівців як умови підвищення ефективності, є волонтерська діяльність. Метою статті є висвітлення сучасного стану підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської роботи в закладах вищої освіти України. Реалізація окресленої мети здійснювалася за допомогою таких теоретичних методів дослідження, як аналіз наукової літератури та освітньо-професійних програм підготовки майбутніх соціальних працівників; систематизація й узагальнення поглядів українських учених на досліджувану проблему тощо.

Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності в системі вищої освіти України дозволив виокремити низку аспектів, які потребують подальшого розвитку та вдосконалення. Зокрема нерозв'язаною залишається проблема надмірної теоретичної підготовки майбутніх соціальних працівників у порівнянні з практичною. Практична складова відіграє ключову роль у формуванні професійних навичок соціальних працівників, але її обсяг, як правило, виявляється недостатнім для повного охоплення широкого спектру практичних навичок. У цьому контексті показовими є приклади окремих ЗВО, які залучають здобувачів вищої освіти-майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності як одного з пріоритетних напрямів діяльності закладу вищої освіти. Виявлено наявність проблеми в забезпеченні балансу між дисциплінами циклу загальної та професійної підготовки. Університетська система потребує універсальності, однак для вирішення сучасних соціальних проблем необхідні фахівці з чіткими знаннями та практичним досвідом саме в галузі соціальної роботи. Для вирішення означеної проблеми, як свідчить досвід аналізованих ЗВО, ефективним є впровадження інноваційних інтерактивних методів навчання в освітній процес ЗВО, які здійснюють професійну підготовку майбутніх соціальних працівників, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності, особливо під час проведення профорієнтаційних заходів, зокрема шляхом привернення уваги абітурієнтів не лише до перспектив працевлаштування, але й до стимулювального освітнього процесу.

Ключові слова: соціальна робота, майбутні соціальні працівники, волонтерська діяльність, професійна підготовка, заклад вищої освіти.

Marіia MOTORNA

Post-graduate student, Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300

ORCID: 0000-0003-4915-0782

To cite this article: Motorna, M. (2024). Pidhotovka maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv do volonterskoї roboty v zakladakh vyshchoї osvity Ukrainy: suchasnyi stan [Future social workers' preparation for volunteering in higher education institutions of Ukraine: current state]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 59–67, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.1.9>

FUTURE SOCIAL WORKERS' PREPARATION FOR VOLUNTEERING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE: CURRENT STATE

Modern democratic society, which is currently experiencing systemic transformations, needs highly qualified specialists in all spheres of human life, in particular in the field of social work. Among the main priorities in the training of future social workers is the development of skills and abilities that will allow them to effectively interact in modern conditions, confidently respond to challenges and competently solve life situations. One of these areas, that requires involvement of highly qualified specialists as a condition for increasing efficiency, is volunteering. The purpose of the article is to highlight the current state of future social workers' preparation for volunteering in higher education institutions of Ukraine. Implementation of the defined goal was carried out with the help of such theoretical research methods as analysis of scientific literature and educational and professional programs for the training of future social workers; systematization and generalization of views of Ukrainian scientists on the studied problem, etc.

Analysis of the current state of future social workers' preparation for volunteering in the system of higher education of Ukraine made it possible to single out a number of aspects that require further development and improvement. In particular, the problem of excessive theoretical training of future social workers in comparison with practical remains unsolved. The practical component plays a key role in the formation of professional skills of social workers, but its volume, as a rule, is insufficient to fully cover a wide range of practical skills. In this context, the examples of individual higher education institutions that attract higher education applicants-future social workers to volunteering as one of the priority areas of the higher education institution's activities are indicative. It was revealed that there is a problem in ensuring a balance between the disciplines of the cycle of general and professional training. The university system needs versatility, however, to solve modern social problems, specialists with clear knowledge and practical experience in the field of social work are needed. To solve this problem, as evidenced by the experience of the analyzed higher education institutions, it is effective to introduce innovative interactive learning methods into the educational process of higher education institutions, which provide professional training of future social workers, which contributes to increasing their competitiveness, especially during career orientation events, in particular by attracting applicants' attention not only to employment prospects, but also to the stimulating educational process.

Key words: social work, future social workers, volunteering, professional training, higher education institution.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми. Сучасне демократичне суспільство, яке нині переживає системні трансформації, потребує висококваліфікованих фахівців у всіх сферах людського життя, зокрема й у галузі соціальної роботи. Серед головних пріоритетів у підготовці майбутніх соціальних працівників є розвиток у них навичок і вмінь, які дозволять їм ефективно взаємодіяти в умовах сучасності, упевнено реагувати на виклики й компетентно розв'язувати життєві ситуації. Одним із таких напрямів, що потребує залучення висококваліфікованих фахівців як умови підвищення ефективності, є волонтерська діяльність. Незаперечним є факт, що активний розвиток волонтерства в Україні почався з розширення мережі центрів соціальних служб для молоді. Відповідно, найбільш чисельною групою волонтерів у країні є здобувачі освіти: як загальної середньої, так і вищої. Здобувачі вищої освіти, діючи в межах громадських організацій, закладів вищої освіти та соціальних служб, активно беруть участь у проектах та програмах соціально-педагогічної спрямованості.

З урахуванням означеного вище, заклад вищої освіти має не лише забезпечувати теоретичну основу, а й формувати необхідні професійні якості та практичні навички в майбутніх

соціальних працівників. Ефективним методом практичної підготовки здобувачів вищої освіти – майбутніх соціальних працівників є залучення їх до волонтерської діяльності, оскільки для цих фахівців волонтерство є не просто виявом альтруїзму, але й можливістю випробувати себе в ролі соціального працівника, отримати практичний досвід роботи з різними групами клієнтів та розширити спектр навичок безпосередньо у професійній діяльності. Важливо зазначити, що волонтерська діяльність стає більш ефективним та значущим засобом для професійного становлення майбутніх соціальних працівників, сприяючи їхньому розвитку в цій галузі.

Саме такою суспільною значущістю і пояснюється широкий інтерес українських учених до проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників. Зокрема, різні аспекти окресленої проблеми стали предметом наукового пошуку таких українських дослідників, як Р. Вайнола (проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах оздоровлення та відпочинку) (Вайнола, 2016), І. Коваленко (підготовка соціальних працівників до фандрайзингової діяльності) (Коваленко, 2022), Ю. Колодійчук та В. Корнещук (професійна підготовка майбутніх соціальних

професійної підготовки майбутніх соціальних працівників мають назву «Соціальна робота», що повністю збігається з назвою спеціальності. Також поширеною практикою є поєднання в назві ОПП соціальної роботи із психологією та соціальною педагогікою, рідше – психосоціальною та фізичною реабілітацією, управлінням соціальними проектами й соціальним захистом.

В аспекті підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності привертають увагу три українських ЗВО, два з яких фокусуються на волонтерській роботі (Ізмаїльський державний гуманітарний університет – «Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство» та Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» – «Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність»), тоді як третій ЗВО – на соціальній та молодіжній роботі, невід’ємною складовою якої є волонтерська діяльність (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» – «Соціальна та молодіжна робота»).

Проаналізувавши зміст ОПП «Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство» (2023), запропонованої Ізмаїльським державним гуманітарним університетом, дійшли висновку, що спрямованість означеної програми на підготовку майбутніх фахівців у галузі соціальної роботи до волонтерської діяльності, відображена в загальних та спеціальних соціальних компетентностях та програмних результатах навчання, зокрема: ЗК 17 – «здатність до волонтерства як важливого чинника соціальної підтримки найбільш знедолених категорій населення з урахуванням міжнародного та національного досвіду», СК 14 – «здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу», а також ПРН 16 – «застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу». Відповідно до наявної в ОПП матриці відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми, ЗК 17 формуються в межах ОК 10 «Вступ до спеціальності з основами наукових

досліджень», ОК 12 «Соціальна робота в різних сферах життєдіяльності», ОК 15 «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах», ОК 17 «Соціальна робота з різними категоріями та групами клієнтів», ОК 19 «Менеджмент соціальної та волонтерської діяльності», ОК 21 «Міжнародний та національний досвід організації системи соціального захисту населення», ОК 24 «Соціально-профілактична робота з групами делінквентної поведінки», ОК 28 «Теорія та методи соціально-педагогічної діяльності», ОК 30 «Система культурно-дозвіллевої роботи», ОК 32 «Технологізація волонтерського руху в Україні і в світі», ОК 36 «Курсова робота з практики впровадження соціальних проектів та волонтерських програм», ОК 39 «Навчальна практика (соціально-волонтерська)». Відповідно, СК 14 формується в результаті вивчення ОК 27 «Управління соціальними проектами та волонтерськими програмами» (Освітньо-професійна програма «Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство»).

У свою чергу, аналіз змісту ОПП «Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність» Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» засвідчив, що означена освітня програма формує ті самі фахові компетентності (здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу (ФК 14) та здатність до організації та управління волонтерською діяльністю, орієнтованою на подолання проблем вразливих категорій і груп населення, з урахуванням викликів сьогодення, та формування соціально здорового суспільства (ФК 21). Відповідно, результат навчання – ПРН 16 – повністю відповідає стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня для спеціальності 231 Соціальна робота. У межах освітньо-професійної програми передбачено викладання дисциплін, спрямованих безпосередньо на підготовку майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності, як-от: «Теорія і практика волонтерської діяльності в Україні та світі» (ПО 22), «Тренінгові технології у волонтерській діяльності» (ПО 24) та «Управління міжнародними соціальними проектами та волонтерськими

програмами» (ПО 25) (Освітньо-професійна програма «Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність»).

Аналіз змісту ОПП «Соціальна робота» дозволив констатувати, що переважна більшість освітніх програм, які пропонують українські ЗВО, не передбачають окремої дисципліни для формування компетентностей, необхідних для здійснення волонтерської роботи, однак передбачені стандартом вищої освіти компетентності та програмні результати, згадані вище, формуються в межах більш загальних дисциплін.

Зокрема, у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди такі компетентності та програмні результати формуються в межах дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Соціальні інституції», «Практикум у соціальній галузі», «Теорія та методика соціальної роботи з сім'єю» та ін.

Разом із тим, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди значну увагу приділяє залученню майбутніх соціальних працівників безпосередньо до волонтерських ініціатив на добровільних засадах. Як результат, здобувачі вищої освіти означеного ЗВО беруть активну участь у різноманітних волонтерських проектах.

Основна сфера їхньої діяльності включає волонтерську роботу з різними віковими групами та категоріями населення, такими як діти, дорослі та люди похилого віку в межах співпраці із закладами освіти, центрами соціальних служб, центрами соціально-психологічної реабілітації дітей, благодійними та громадськими організаціями тощо.

В умовах воєнного стану майбутні фахівці, які є здобувачами освіти в ХНПУ імені Г.С.Сковороди, активно залучаються до допомоги постраждалим від військових дій. Вони відіграють ключову роль у процесі евакуації та наданні соціально-психологічної допомоги населенню, що перебуває в зоні активних бойових дій. Як волонтери, здобувачі освіти співпрацюють із різними громадськими організаціями, такими як ГО «Захисник Краю», ВЦ «Добро», «Одне Серце», Міжнародна гуманітарна організація «Дорога Допомоги». Зусилля майбутніх соціальних працівників спрямовані на забезпечення харчуванням, ліками, засобами гігієни та одягом військових, внутрішньо переміщених осіб, людей похилого віку та інших вразливих

категорій населення. Здобувачі вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота також взаємодіють із кризовими центрами, освітніми установами та геріатричними центрами, зокрема й шляхом організації святкових заходів у звільнених від окупації місцевостях.

Здобувачі вищої освіти та випускники, які обрали означену спеціальність, також беруть участь у волонтерських проектах за кордоном, наприклад, у межах програм Erasmus+ або доєднуючись до волонтерських ініціатив таких міжнародних організацій, як *Europsky Sbor Solidarity* (Словаччина) та ін. Майбутні фахівці в галузі соціальної роботи надають допомогу біженцям із України, активно сприяючи адаптації як дітей, так і дорослих. Організація дозвілля, ігри та освітні заходи для дітей – це лише частина їхньої волонтерської діяльності.

На кафедрі соціальної роботи і соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди створено й функціонує студентський науковий гурток «Волонтер», члени якого мають можливість ознайомитися з особливостями організації волонтерської діяльності в різних сферах соціуму. Метою гуртка є освоєння майбутніми соціальними педагогами та працівниками форм, методів та прийомів волонтерської роботи. Члени гуртка «Волонтер» активно співпрацюють у розробці та впровадженні творчих соціально-виховних, розвивальних, просвітницьких, рекламно-інформаційних, профілактичних та корекційно-реабілітаційних заходів (Волонтерська діяльність майбутніх соціальних педагогів та працівників).

Засідання гуртка відбуваються у формі тренінгів та майстер-класів, які проводять як викладачі, так і досвідчені здобувачі освіти-волонтери. Важливо відзначити, що майбутні соціальні педагоги та працівники не лише самі є активними волонтерами, але й популяризують волонтерську діяльність серед молоді. Вони організовують різноманітні заходи (наприклад, круглі столи, ток-шоу, рекламні акції та масові події) для просування волонтерства та професії соціального педагога в суспільстві.

Аналіз освітньо-професійної програми «Соціальна робота. Соціальна педагогіка» Волинського національного університету імені Лесі Українки зі спеціальності 231 Соціальна робота дозволив констатувати відсутність окремої дисципліни, присвяченої підготовці майбут-

ніх соціальних працівників та соціальних педагогів до волонтерської діяльності. Разом із тим, формування передбачених стандартом вищої освіти спеціальних компетентностей та досягнення програмних результатів навчання здійснюється під час вивчення таких дисциплін, як «Правове забезпечення соціальної роботи», «Документування в соціальній роботі», «Соціально-правовий захист окремих категорій клієнтів» тощо, та низки освітніх компонентів, спрямованих на практичну підготовку (Освітньо-професійна програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка»).

Принагідно зауважимо, що ВНУ імені Лесі Українки приділяє значну увагу волонтерству як важливому напрямку діяльності, до якого залучаються здобувачі освіти різних спеціальностей, у тому числі й майбутні соціальні працівники, про що свідчить «Положення про волонтерський рух у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (Положення про волонтерський рух у Волинському національному університеті імені Лесі Українки).

Інформація, розміщена на сайті кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Волинського національного університету імені Лесі Українки, свідчить, що в 2023 році здобувачі освіти спеціальності 231 Соціальна робота взяли участь у якості волонтерів у проведенні «Сімейного фестивалю». Організаторами заходу стали Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради у партнерстві з UNICEF Ukraine Usaid's' Ridni. Головна мета фестивалю – створення міцних і щасливих родин, побудова країни, де сім'ї і сімейні цінності є ключовим пріоритетом суспільної традиції та державної політики. Студенти разом із ведучими заходу активно залучали дітей та їхніх батьків до рухової активності в різних ігрових зонах, спрямовували їх на отримання консультацій від медичних працівників, доєднували учасників до різноманітних майстер-класів та творчих майстерень.

Підготовка майбутніх соціальних працівників у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка здійснюється кафедрою соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності в межах освітньо-професійної програми «Соціальна робота» й фокусується

на професійному та особистісному розвитку здобувачів вищої освіти, які мають володіти значним обсягом знань, умінь та навичок у поєднанні з відповідними особистісними якостями. Досягнення окресленої мети здійснюється під час викладання таких дисциплін, як «Благодійність і волонтерство в соціальній роботі», «Практикум з соціальної роботи», «Світові моделі і стандарти соціальної роботи» тощо. При кафедрі функціонує науково-дослідна лабораторія діагностики і профілактики девіантної поведінки неповнолітніх та соціально-психолого-медичний науково-практичний центр Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Тернопільської обласної комунальної клінічної психоневрологічної лікарні. Також діє «Клуб волонтерства та соціальних ініціатив Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка». Основною метою означеного клубу є сприяння розвитку соціальних ініціатив у молодіжному середовищі, допомога соціально-вразливим категоріям дітей та молоді, консолідація свідомих та активних громадян для реалізації та захисту культурних, соціальних, економічних, політичних та інших спільних прав, свобод і законних інтересів. Основою діяльності ЗВО є формування позитивного іміджу та репутації волонтерської активності в широкому загалі; проведення наукових досліджень волонтерів; створення умов для особистісного розвитку членів клубу як індивідів, представників суспільства та громадян України; та багато інших напрямів діяльності, що відповідають законодавству України (Кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності).

Заслуговує на увагу досвід підготовки майбутніх соціальних працівників Запорізького національного університету, що характеризується використанням інтерактивних методів навчання в межах викладання низки обов'язкових та вибіркових дисциплін, а саме: «Практикум з медіаторних технологій», «Профвідбір та профдіагностика», «Методологія тренінгової роботи та консультування», «Прикладні методики в соціальній роботі» тощо [4]. Завдання для здобувачів вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» передбачають ство-

рення соціальної реклами, розробку соціальних проєктів, складання програм роботи з різними клієнтськими групами тощо.

Ці нестандартні методи навчання майбутніх соціальних працівників допомагають подолати розрив між теорією та практикою в системі професійної підготовки, підвищують мотивацію студентів та викладачів.

Висновки. Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності в системі вищої освіти України дозволив виокремити низку аспектів, які потребують подальшого розвитку та вдосконалення.

По-перше, нерозв'язаною залишається проблема надмірної теоретичної підготовки майбутніх соціальних працівників у порівнянні з практичною. Практична складова відіграє ключову роль у формуванні професійних навичок соціальних працівників, але її обсяг, як правило, виявляється недостатнім для повного охоплення широкого спектру практичних навичок. У цьому контексті показовими є приклади окремих ЗВО (напр., Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира

Гнатюка тощо), які залучають здобувачів вищої освіти-майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності як одного з пріоритетних напрямів діяльності закладу вищої освіти.

По-друге, існує проблема забезпечення балансу між дисциплінами циклу загальної та професійної підготовки в навчальних планах. Університетська система потребує універсальності, однак для вирішення сучасних соціальних проблем необхідні фахівці з чіткими знаннями та практичним досвідом саме в галузі соціальної роботи. Для вирішення означеної проблеми, як свідчить досвід аналізованих ЗВО, ефективним є впровадження інноваційних інтерактивних методів навчання в освітній процес ЗВО, які здійснюють професійну підготовку майбутніх соціальних працівників, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності, особливо під час проведення профорієнтаційних заходів, зокрема шляхом привернення уваги абітурієнтів не лише до перспектив працевлаштування, але й до стимулювального освітнього процесу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на вивчення зарубіжного досвіду підготовки майбутніх соціальних працівників до волонтерської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вайнола Р. Х. Проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах оздоровлення та відпочинку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Соціальна робота. Соціальна педагогіка: зб. наук. праць.* Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 22. С. 10-18.
2. Волонтерська діяльність майбутніх соціальних педагогів та працівників. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Режим доступу: <http://hnpu.edu.ua/uk/division/volonterska-diyalnist-maybutnih-socialnyh-pedagogiv-ta-pracivnykiv>. Дата звернення: 16.02.2024.
3. Кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Режим доступу: <https://tnpu.edu.ua/faculty/psychped/kafsocroboty.php>. Дата звернення: 01.03.2024.
4. Кафедра соціальної педагогіки та спеціальної освіти. Запорізький національний університет. Режим доступу: <https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/spp/Departaments/spu>. Дата звернення: 01.03.2024.
5. Коваленко І. Е. Підготовка соціальних працівників до фандрайзингової діяльності. *Імідж сучасного педагога.* 2022. № 6(201). С. 77-81.
6. Колодійчук Ю. В., Корнєшук В. В. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я: монографія. Одеса: ФОРМ Бондаренко М.О., 2017. 182 с.
7. Михнюк С. В. Теоретичні і практичні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників у європейських країнах. *Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наукових праць; серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 1 (48). С. 272-279.
8. Онипченко О. І., Сургова С. Ю., Білозерова М. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до соціальної профілактики торгівлі людьми у закладах вищої освіти. *Наука і техніка.* 2023. № 12 (26). С. 550-562.
9. Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка». Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Режим доступу: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2023_rik/Sotsialna_pedagogika_bakalavr.pdf. Дата звернення: 22.02.2024.

10. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Режим доступу: <http://surf.li/nvnmh>. Дата звернення: 17.02.2024.
11. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство». Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Режим доступу: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/proyekt_bakalavr_op_231_socialna_robota_vstup_2023.pdf. Дата звернення: 03.03.2024.
12. Освітньо-професійна програма «Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність». Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Режим доступу: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/opfiles/231_oppb_mspvd_2023.pdf. Дата звернення: 27.02.2024.
13. Палагнюк Ю. В., Сиса А. Д. Підготовка майбутніх соціальних працівників в умовах європейської інтеграції України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2017. № 2.
14. Паскаль О. В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи в ситуації стресу. *Наукові інновації та передові технології* (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2023. № 10(24). С. 623-635.
15. Поліщук В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками, які виховують дітей з проблемами аутичних розладів. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, No. 4. P. 540-549.
16. Поліщук В., Олексюк Н., Лещук Г. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми літнього віку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. Вип. 1 (50). С.227-231.
17. Положення про волонтерський рух у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. Режим доступу: <http://surf.li/gjahq>. Дата звернення: 01.03.2024.
18. Равлюк Т. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми з особливими потребами в процесі професійно орієнтованої практики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. Вип. 8. С. 128-132.
19. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників в інноваційному освітньому середовищі університету: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 375 с.
20. Співак Я., Співак Л., Кузнецов О., Беседіна Є., Дуднік К. Сучасні проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. Педагогічна освіта: теорія і практика. *Психологія. Педагогіка*. 2021. № 34 (2). С. 105-111.
21. Сургова С.Ю. Підготовка майбутніх соціальних працівників до превентивної діяльності: монографія. Миколаїв: Іліон, 2021. 252 с.

REFERENCES:

1. Vainola, R. Kh. (2016). Problemy profesiinoi pidhotovky maibutnix sotsialnykh pedahohiv do roboty v zakladakh ozdorovlennia ta vidpochynku [Problems of professional training of future social pedagogues to work in health and recreation facilities]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika*, Vyp. 22, 10-18.
2. Volonterska diialnist maibutnix sotsialnykh pedahohiv ta pratsivnykiv [Volunteer activity of future social teachers and workers]. Retrieved from <http://hnpu.edu.ua/uk/division/volonterska-diialnist-maibutnih-socialnyh-pedagogiv-ta-pracivnykiv>.
3. Kafedra sotsialnoi roboty ta menedzhmentu sotsiokulturnoi diialnosti [Department of social work and management of socio-cultural activities]. URL: <https://tnpu.edu.ua/faculty/psychped/kafsocroboty.php>.
4. Kafedra sotsialnoi pedahohiky ta spetsialnoi osvity [Department of social pedagogy and special education]. Retrieved from <https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/spp/Departaments/spu>.
5. Kovalenko, I. E. (2022). Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv do fandraizynhovoї diialnosti [Preparation of social workers for fundraising activities]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 6 (201), 77-81.
6. Kolodiichuk, Yu. V., Korneshchuk, V. V. (2017). Profesiina pidhotovka maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z ditmy z obmezhenymy mozhlyvostiamy zdorovia [Professional training of future social workers to work with children with health disabilities]: monohrafiia. Odesa: FOP Bondarenko M.O. 182 s.
7. Mykhniuk, S. V. (2021). Teoretychni i praktychni aspekty pidhotovky maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv u yevropeiskykh krainakh [Theoretical and practical aspects of training future social workers in European countries]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: zbirnyk naukovykh prats; seriia: Pedahohika. Sotsialna robota*, Vyp. 1 (48), S. 272-279.
8. Onypchenko, O. I., Surhova, S. Yu., Bilozerova, M. V. (2023). Pidhotovka maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv do sotsialnoi profilaktyky torhivli liudmy u zakladakh vyshchoї osvity [Training of future social workers for social prevention of human trafficking in institutions of higher education]. *Nauka i tekhnika*, 12 (26), 550-562.

9. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna pedahohika» [Educational and professional program “Social pedagogy”]. Retrieved from http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2023_rik/Sotsialna_pedahohika_bakalavr.pdf.
10. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika» [Educational and professional program “Social work. Social pedagogy”]. Retrieved from <http://surl.li/nvvmh>.
11. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna robota. Upravlinnia sotsialnymy proiektamy ta volonterstvo» [Educational and professional program “Social work. Management of social projects and volunteering”]. Retrieved from http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/03/proyekt_bakalavr_op_231_socialna_robota_vstup_2023.pdf.
12. Osvitno-profesiina prohrama «Mizhnarodni sotsialni proekty ta volonterska diialnist» [Educational and professional program “International social projects and volunteer activities”]. Retrieved from https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/opfiles/231_oppb_mspvd_2023.pdf.
13. Palahniuk, Yu. V., Sysa, A. D. (2017). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh yevropeiskoi intehratsii Ukrainy [Preparation of future social workers in the conditions of european integration of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*, 2.
14. Paskal, O. V. (2023). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty v sytuatsii stresu [Training of future social workers to work in a stress situation]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii (Seriiia «Upravlinnia ta administruvannia», Seriiia «Pravo», Seriiia «Ekonomika», Seriiia «Psykholohiia», Seriiia «Pedahohika»)*, 10(24), 623-635.
15. Polishchuk, V. (2021). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z batkamy, yaki vykhovuiut ditei z proiavamy autychnykh rozladiv [Preparation of future social workers to work with parents who raise children with manifestations of autistic disorders]. *Social Work and Education*, Vol. 8, No. 4, 540-549.
16. Polishchuk, V., Oleksiuk, N., Leshchuk, H. (2022). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z liudmy litnoho viku [Preparation of future social workers to work with elderly people]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser. «Pedahohika. Sotsialna robota»*, Vyp. 1 (50), 227-231.
17. Polozhennia pro volonterskyi rukh u Volynskomu natsionalnomu universyteti imeni Lesi Ukrainky [Regulations on the volunteer movement at Lesia Ukrainka Volyn National University]. Retrieved from <http://surl.li/rjahq>.
18. Ravliuk, T. (2014). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z liudmy z osoblyvymy potrebamy v protsesi profesiino oriientovanoi praktyky [Preparation of future social workers to work with people with special needs in the process of professionally oriented practice]. *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, Vyp. 8, 128-132.
19. Savelchuk, I. B. (2019). Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v innovatsiinomu osvitnomu seredovyschi universytetu [Training of social workers in the innovative educational environment of the university]: monohrafiia. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 375 s.
20. Spivak, Ya., Spivak, L., Kuznetsov, O., Biesedina, Ye., Dudnik, K. (2021). Suchasni problemy pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do profesiinnoi diialnosti [Modern problems of training future social workers for professional activity]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 34 (2), 105-111.
21. Surhova, S. Iu. (2021). Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do preventyvnoi diialnosti [Preparation of future social workers for preventive activities]: monohrafiia. Mykolaiv: Ilion, 252 s.